

Faktablad från Liv & hälsa 2022

Resultat om tobak

Inledning

Nikotin är det beroendeframkallande ämnet i tobaksprodukter (1) och det finns till exempel i cigaretter, brunt och vitt snus.

Det är flera aktörer som arbetar för att minska användandet av tobaksprodukter i Sverige. Genom att visa på hur tobaksbruket ser ut, i olika grupper och hur användningen varierar över tid, vill vi bidra med kunskap som kan främja folkhälsan och skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa i Sörmland.

Dagligrökning

Det finns ett stort antal skadliga ämnen i tobaksrök (2) och daglig tobaksrökning är en riskfaktor för flera sjukdomar, till exempel cancer, hjärt- och kärlsjukdom, typ 2 diabetes och olika lungsjukdomar (2,3). I Sverige är rökning en av de största orsakerna till sjukdom och förtida död som går att förebygga (4).

I Sörmland har andelen vuxna som röker varje dag minskat under lång tid. För perioden 2000–2022 har andelen som röker dagligen minskat från 19 till 6 procent bland kvinnor och från 15 till 6 procent bland män (se figur 1).

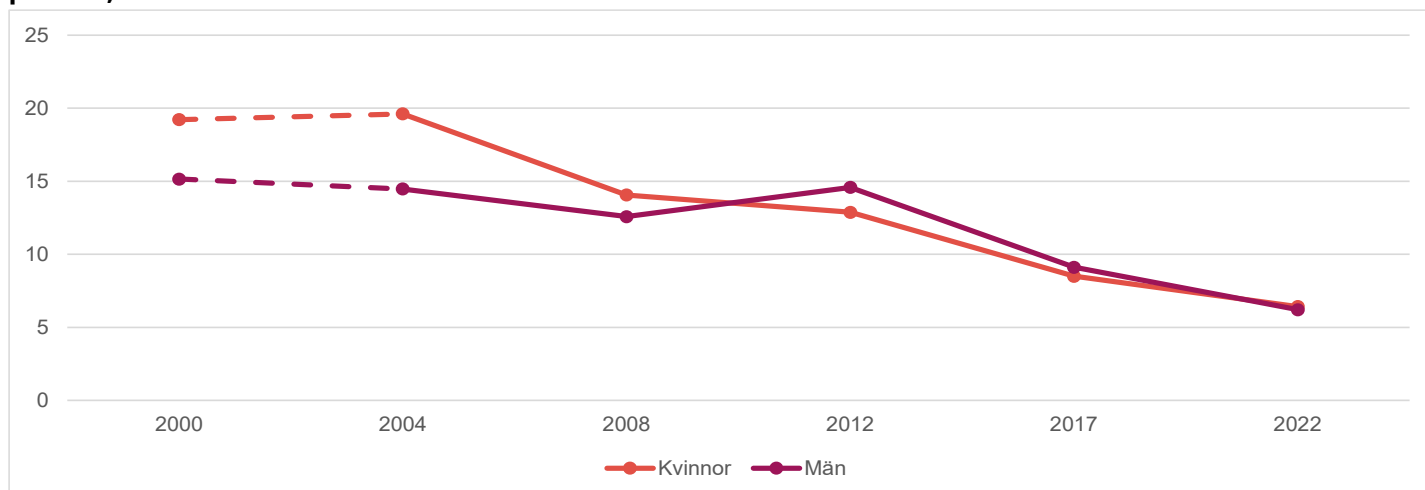
Liv & hälsa undersökningen genomförs gemensamt av regionerna Uppsala, Sörmland, Västmanland, Värmland och Örebro län (CDUST). Den ger kunskap om den vuxna befolkningens hälsa, livsvillkor, levnadsvanor samt vårdkontakter. Undersökningen har genomförts regelbundet sedan år 2000. Detta gör att vi kan redovisa hur hälsan och dess bestämningsfaktorer förändras över tid.

Våren 2022 skickades Liv & hälsa enkäten till drygt 78 000 slumpmässigt utvalda personer som var 18 år eller äldre. Svarsfrekvensen var totalt 45 procent. I Sörmland fick drygt 14 600 personer enkäten skickad till sig. Det var 6 354 personer som deltog, vilket ger en svarsfrekvens på 43 procent.

I detta faktablad redovisas resultat för Sörmland och för frågorna: *Röker du? Vill du sluta röka? Använder du snus som innehåller tobak? Använder du tobaksfritt nikotinsnus? och Vill du sluta snusa?*

Faktabladet är framtaget av Susann Ericsson, Hälsovalsstaben och medförfattare är Sanna Tiikkaja, FoU i Sörmland. Mer information om Liv & hälsa undersökningen hittar du på Region Sörmlands [regionala utvecklingswebb](#).

Figur 1. Andel (%) 18–84 år* som röker dagligen, åldersstandardiserade uppgifter, uppdelat på kön, 2000–2022**

*Mellan åren 2000–2004 skickade enkät till personer i åldern 18–79 år.

**Förändringar över tid: Frågor och svarsalternativ har ändrats genom åren, men det har alltid funnits möjlighet att svara att man röker dagligen. Observera att skalan i figuren går från 0–25 %.

Bland kvinnor som svarade att de röker dagligen (år 2022) uppgav 59 procent att de vill sluta och nära var tredje, 29 procent, säger att de behöver stöd för att kunna göra det. Bland män som röker dagligen uppgav 66 procent att de vill sluta och 37 procent behöver stöd.

Resultaten visar att dagligrökning är vanligare bland personer med förgymnasial (13 %) och gymnasial (7 %) utbildningsnivå än bland personer med eftergymnasial (3 %) utbildningsnivå. Det är något vanligare att personer födda i övriga världen röker dagligen (8 %) jämfört med personer födda i Sverige (6 %) och övriga Norden (6 %).

Dagligsnusning

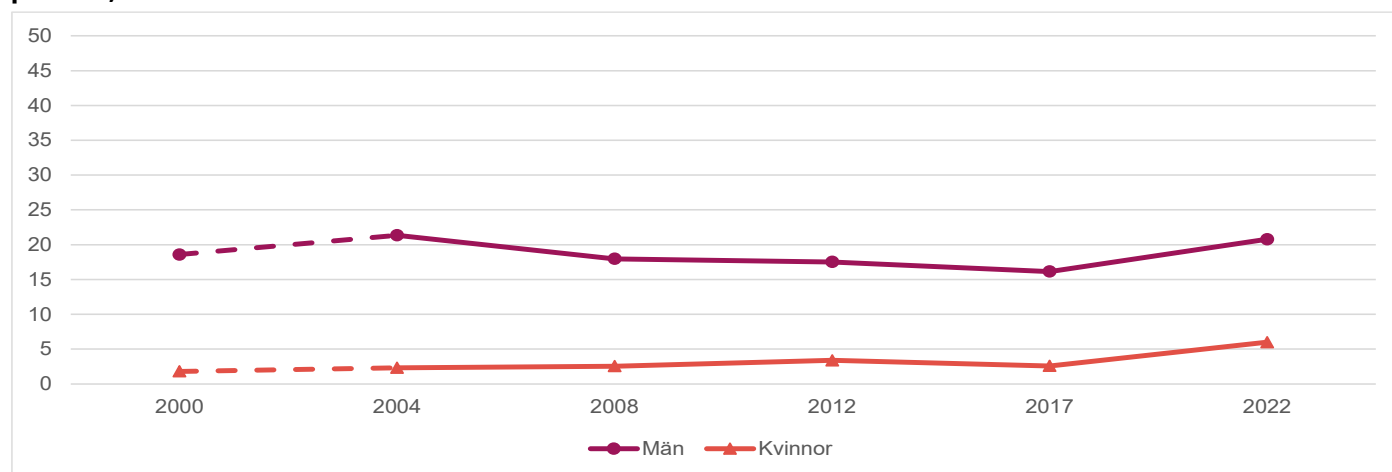
Det är inte helt klarlagt om vilka negativa hälsoeffekter daglig tobakssnusning kan ha. Men nya studier tyder på att daglig snusanvändning ökar risken för att utveckla typ 2 diabetes (5).

Studierna visar att den som snusar en dosa tobakssnus om dagen har en 70 procentig ökning för att utveckla typ 2 diabetes. Detta är samma riskökning som ses för den som röker ett paket cigaretter per dag. Det finns även studier som visar på att risken att dö efter hjärtinfarkt och stroke är något förhöjd hos tobakssnusare (5). I dag finns det flera olika sorters snus, vars innehåll skiljer sig åt (6). I den senaste Liv & hälsa undersökningen ställdes för första gången frågor om så kallat tobaksfritt snus, det vill säga nikotinpåsar/"vitt snus".

Andel vuxna som snusar dagligen i Sörmland har ökat från 2 till 6 procent bland kvinnor och från 19 till 21 procent bland män, under perioden 2000–2022 (se figur 2).

År 2022 var det ca 4 procent av kvinnorna som svarade att de använde snus som innehåller tobak och ca 3 procent svarade att de använder tobaksfritt snus. Motsvarande andelar bland män var ca 19 respektive ca 3 procent.

Figur 2. Andel (%) 18–84 år* som snusar dagligen, åldersstandardiserade uppgifter, uppdelat på kön, 2000–2022**

*Mellan åren 2000–2004 skickade enkät till personer i åldern 18–79 år.

**Förändringar över tid: Frågor och svarsalternativ har ändrats genom åren, men det har alltid funnits möjlighet att svara att man snusar dagligen. Från 2022 ingår även tobaksfritt snus. Så kallat tobaksfritt snus, eller nikotinpåsar, lanserades i dagligvaruhandeln mellan undersökningarna 2017 och 2022.

Observera att skalan går från 0–50 %.

Daglig snusning är vanligare bland personer med förgymnasial (18 %) och gymnasial (16 %) utbildningsnivå än bland personer med eftergymnasial utbildningsnivå (8 %).

Bland personer födda i Sverige (15 %) och övriga Norden (18 %) är det vanligare att snusa dagligen jämfört med personer födda övriga världen (7 %).

Av de som dagligen använder snus som innehåller tobak vill 40 procent av kvinnorna och 26 procent av männen sluta snusa. Var femte kvinna och närmare var tionde man uppger att de behöver stöd för att sluta.

Bland personer som dagligen använder så kallat tobaksfritt nikotinsnus (nikotinpåsar/"vitt snus") vill 38 procent av kvinnorna och 32 av männen sluta snusa, 12 procent av kvinnorna och 4 procent av männen uppger att de behöver stöd för att sluta.

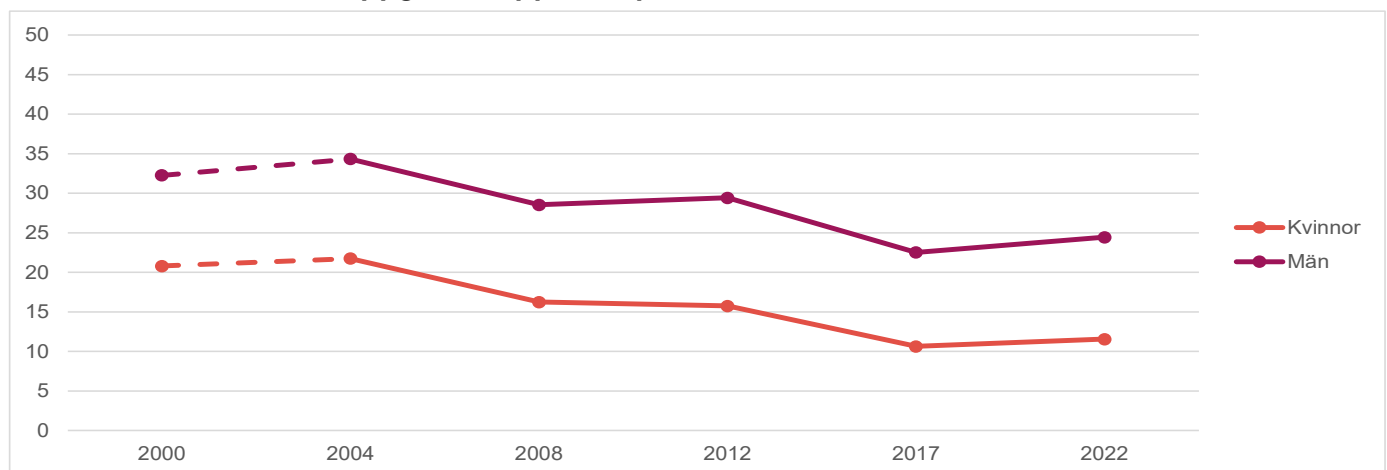
Daglig tobaksanvändning

Andelen som använder tobak (snus, "vitt snus", cigaretter) dagligen har totalt sett minskat mellan åren 2000–2022. För kvinnor ser vi en minskning med 9 procentenheter och för män har andelen som använder tobak minskat med 8 procentenheter. Mellan 2017 och 2022 ser det dock ut som den positiva trenden avstannat (se figur 3).

Daglig användning av tobak är vanligare bland personer med förgymnasial (28 %) och gymnasial (21 %) utbildningsnivå jämfört med personer med eftergymnasial utbildningsnivå (11 %).

Resultaten visar också att en högre andel personer födda i övriga Norden (23 %) använder tobak dagligen jämfört med personer födda i Sverige (19 %) och övriga världen (12 %).

Figur 3. Andel (%) 18–84 år* som dagligen använder tobak (snus, "vitt snus", cigaretter), åldersstandardiserade uppgifter, uppdelat på kön 2000–2022**

*Mellan åren 2000–2004 skickade enkät till personer i åldern 18–79 år.

**Förändringar över tid: Frågor och svarsalternativ har ändrats genom åren, men det har alltid funnits möjlighet att svara att man snusar dagligen. Från 2022 ingår även tobaksfritt snus. Så kallat tobaksfritt snus, eller nikotinpåsar, lanserades i dagligvaruhandeln mellan undersökningarna 2017 och 2022. Observera att skalan går från 0–50 %.

Referenser

1. Simonsson I, Norbäck O. [Hårdare regler för nya nikotinprodukter](#)
2. 1177. [Rökning och snusning](#)
3. World Health Organization. [Global status report on noncommunicable diseases 2014](#)
4. Institute for Health Metrics and Evaluation. [Institute for Health Metrics and Evaluation](#)
5. Karolinska Institutet. [Hur farligt är det att snusa?](#)
6. Folkhälsomyndigheten. [Snus och hälsorisker](#)